

Nordiska fornlemningar 15

Grafsten

Återutgivning av text från 1819

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Nordiska fornlemningar 15
– XV. Grafsten
– Återutgivning av text från 1819

av Johan Gustaf Liljegren
och Carl Georg Brunius

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-293-0

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du en av de allra första publicerade beskrivningarna av en vacker gravsten i Linköpings domkyrka.

Den här graven är rest efter en av den svenska kyrkans mest kända personer, biskop Nils Hermansson. Han är mer känd under namnet Sankt Nicolaus som han erhöll när han erkändes som ett svenskt helgon.

Den korta texten är kompletterad med en illustration av den svenske konstnären Elias Brenner.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidskriften "Nordiska fornlemningar. I-II Häftet" med rubriken "XV. Grafsten". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket i januari 2017.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

XV. Grafsten

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidsskriften "Nordiska fornlemningar. I-II Häftet" med rubriken "XV. Grafsten". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

I Linköpings Domkyrka öfver den helige Biskop Nicolaus, hvaröfver 2ne teckningar finnas uti Kongl. Biblioth. Saml., ibland hvilka den bästa är af Brenner. Minnesvården, hvarå Biskopen synes i sin skrud, erinrar oss om Prelatens förtjenster med följande versar:

*Hic Osgotorum Presul Nicolaus humatus
Mens pia, vas morum, coelesti dogmate gratus:
Annam, Birgittam solempniter historiavit;
Angarii vitam solemne stylo decoravit; eller*

Här ligger Östgöta Biskop Nicolaus begrafven: en gudomligt sinnad man, ett mönster af sedlighet, en intagande himlalärans tolk: Han har värdigt tecknat den h. Annas och Birgittas händelser och med en högtidlig stil

tolkat Ansgarii lefverne. Vidare: *Hunc annus tulit MCCCIXC (vigiliis crucis inv.) d. ä. Han vardt hädanryckt 1391, dagen före Korsmessa (d. ä. d. 13 Septemb.)* 2ne Änglar synas, som medföra helsningen: *Euge, serve bone, intra in gaudium;* d. är: *Du gode och redlige tjenare! gack in i din Herras glädje.* Denna Biskop var den siste af våra Svenskar, som Påfven uppfört ibland Helgonen, och blefvo hans ben upptagne och skrinlaggde d. 14 Febr. 1515. (*Peringsk. Saml. N:o 7 n. 7. s.*) Han har onekligen varit en för sin tid ganska lärd och verksam man, samt serdeles nitisk Prest och myndig Prelat.

Vidare härom kan ses uti Bisk. Rhyzelii Bisk. Chrön. I: 111 — 113; hvartill jag ur en gammal handskrefven *Cronica Episcoporum. Lincop. opå Swänscho* ibland Kongl. Antiqu. Archiv. Handl. D. 27. vill bifoga följande forntidens anteckningar om honom:

”Sanctus Nicolaus Episc. Linc.

Effter honom (Gottscalus) kom en helig man
 Then söttonde Biscop tå var han
 Herr Nicolaus var hans retta namn
 Och var mongen man til möckkit gagn
 I Skeninge stad var han borin
 Af Arke Dieckna til Biscop korin
 Hvad oskell var han straffade thet
 Ehvem thet var mott eller met
 Konung A l b r i c t satte han i bandh
 Och effter Gudz lagh then straffande handh
 För möckin orett som han giorde
 Han våndade inthe hvem thet sporde

Konung H å k o n gjorde han sammaledh
Och actade inte att han var vredh
Then andra dag för än han fick vigsl
Dog dödde then gamle Biscop Nils
I Norege som för var af sackt (*sagdt*)
Som hans tid var fore lagdt
Boo Jonson dödde och j hans tidh
Konung Karl'n (*Albrict*) tapade j alla strijd
Then Humblerums ägor från kiörkion togh
Ett skiffte från Stång och Tuerre skogh
Han skiffte ej med kiörkionne vell
Utan gjorde mot henne möckin oskell
Nogott theraffter bleff skrinlagdt
Sancta Birgitta som förra var sackt
Han dödde och är i himmelrick
Sent kommer en annan biscop slick
Trettan hundrat och XCU år
Efter Gudz son födder var.”

XV.

Grafsten.

Viktiga ord och personer

Kung Albrict

[ca 1338–1412] Hertig av Mecklenburg och kung av Sverige mellan 1363/1364 och 1389. Avsattes som kung och satt flera år fängslad. Albrekt är i dag kanske mest känd som indirekt ledare för Vitalierna, en stark flotta med sjörövare som härjade i Östersjön. Hans namn skrivs i dag oftast som Albrekt av Mecklenburg.

Ansgar.

[801–865] Tysk missionär som gjorde en av de första missionärsresorna till Sverige. Det mesta av vår kunskap om Ansgar kommer från biografien ”Vita Anskarii” som skrevs av ärkebiskopen Rimbert.

Heliga Birgitta.

[1303–1373] Svensk medlem av Folkunga-ätten som ägnade sitt liv åt sin kristna tro. Hon gjorde flera pilgrimsresor och levde de sista åren av sitt liv i Rom där hon också grundade en klosterorden. Hon blev år 1399 helgonförklarad av den dåvarande påven.

Brenner, Elias.

[1647–1717] Svensk fornforskare och konstnär. Var en av sin tids främsta svenska konstnärer. Var en av de första professionella fornforskarna i landet och arbetade med att avbilda fornminnen och andra antikviteter. Blev adlad år 1712. Var gift med den svenska författarinnan Sophia Elisabet Weber. Är i dag kanske mest känd för sitt stora verk om svenska mynt, "Thesaurus nummorum Sveo-Gothicorum" (1691).

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hållristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok "Försök till förklaringar öfver hållristningar" som kom 1868.

Konung Håkon.

[1340–1380] Norsk kung från 1355 till sin död år 1380, svensk kung 1362–1364 tillsammans med sin far Magnus Eriksson. Var gift med drottning Margareta som senare härskade över hela Norden. Hans namn skrivs i dag oftast som Håkan Magnusson eller Håkon Magnusson.

Jonson, Boo.

[1335–1386] Svenskt riksråd och drots. Var landets rikaste privatperson och ägde hela Finland och en tredjedel av Sverige. Lät bygga Gripsholms slott som är döpt efter honom.

Liljegren, Johan Gustaf.

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av 1800-talets

främsta experter på runor och gav bland annat ut "Run-urkunder" (1833).

Biskop Nicolaus.

[1326–1391] Svensk biskop i Linköping. Var svenskt helgon under namnet Sankt Nicolaus. Hans namn stavas i dag oftast Nils Hermansson.

Prelater.

Samlingsord för personer inom kyrkan. Slangordet "prälle" kommer från ordet.

Rhyzelius, Andreas Olavi.

[1677–1761] Svensk historiker, professor och biskop. Var biskop i Linköpings stift från 1743 tills sin död 1761. Är mest känd för sina böcker om historia, bland annat "Episcoposcopia suiogothica" (1752) och "Historisk förteckning på borgar, fästningar, slott, kungshus och kungsgårdar i Svea och Götha riken" (1744)

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)